

Laiškas Valerijai Čiurlionytei, [iki 1916-05-18], [Petrogradas].

Naktis - kaip sapnas sutemoj...

Naktis — kaip sapnas sutemoj...

Daina — kaip upės bangos sraujos...

Altorius — džiaugsme ir liepsnoj...

Ir aš — žynys prie kapo naujo...

Užgeso daug aušrų skaisčių...

Ir ūkanų daug lankė žemę,

Ir sargią dūšių spindulių...

Ir vis naktis klūpoti lemia...

Dangus pasiunčia kartais Sargą —

Ir dūšia džiaugias paslapčia:

Atei[s] žinia — puotaus nakčia,

Ir tyrumoj bus dvaras margas...

— Kuriais keliais, širdie, klajojai,

Kad taip prie kapo susgodoja?.. [1]

— — — — —

Tarp trilypių marių bokštas.

Bokšte juodakė gražuolė

Saisto žvangančius karolius

Ant baltų sidabro siūlų.

Dvylika eilių susaistė.

Visą dvylika parišus

Ant krūtinės ir kasose

Saulę gundina skaistveidė:

— Tu išeik! — ir aš išėsiu!

— Tujen žvelk! — ir aš pažvelgsiu!

Nuo tavęs — ims vysti pievos,

Nuo manęs — ims džiūti širdys! [2]

— — — —
Kodel tu taip nustebusiai pasiklausei, ar „Litanija Šetonui“ [3] — vertimas? Vertimas, žinoma, kad vertimas. Nors ne visai, tai tik pirma metmena vertimo. Dabar aš jau jį pataisiau. Kodel tau tosios eilės keistos atrodo? Žinai, man tai jos labiau tinka, negu ką aš esu parašęs kito. Parašyk, ar tau jos tinka. Sako, būk ten esą Baltrušaičio [4]. Aš rašydamas jo nežinau, tik jutau liaudies dainų ritmą.

Ir jeigu aš kartais pasikeikiu, tai tu, Sesule, nemanyk, kad aš esu ciamcia liamcia ir nosį nusileidžiu. Dabar aš kaip ti[k] apie nusiminimą ir negalvoju. Šiandie netyčia pradėjau skaityt Sabanejevo [5] apie Skriabiną [6] ir negaliu atsistebėti, kad tokių didelių žmonių yra pasaulyj. Ir tik dabar aš tepradedu justi, kokią gilią prasmę turi pasaulyje kiekvienas žmogus ir kas per galė sukaupia jame.

Šiandie aš jau nežinau prasmės „gyvenimo ironija“, „kova su gyvenim[u]“, „gyvenimo atskaita“... — tai kokie tai begaliniai abstraktūs, atitraukti nuo pasaulio ir dūšios supratimai... Šiandie aš žinau tik, kad pasaulyj yra valia ir tveryba, ir tik tveriamoji dūšia pasaulio gyvenimą rėd[o]. Nepaprastai indomi knyga. Manyje gimė daugel daugel minčių — idėjų, kurios šiandie dar man pačiam neaiškios, bet kurios turbūt paaiškės — — — —

Ačiū tau, Sesutėle, už laiškėlį, vieną ir kitą, — jie tokie geri del manęs! Ačiū tau, Sesule. Aš atsigavau nuo jų ir vėl galiu irties toli, toli, ir vėlei krūtinė laisva ir jėgi! Ačiū tau, Sesule!

Su atvažiavimu... Prašai parašyti ką nors apribuoto... Ką gi aš parašysiu, kad aš pats nieko apribuoto nežinau. Rodos, kad aš neturiu teisės išvažiuoti iš Petrogrado. Ir kada reikės važiuot in tarnystę [7] — irgi nežinau. Ir aš visai neišmanau, kaip čia padarius dabar. Pažiūrėsiu, gal dalykai kiek paaiškės ir aš gal kaip nors ką nors staigaus padarysiu. O dabar aš nieko dar nežinau. Iš karto toji tarnystė mane nudžiugino, kad paliuosuos iš dabartinio mano neužvydėtino padėjimo, paskui ūpą sugadin[o], o dabar aš jau apie tai nebegalvoju, dabar jau man rūpi kas kita — kaip dūšios gyvena...

Aš labai labai bijojau, kad tujė nuo tojo sumanymo nenusimintum, bet kai tu tokiuos laiškus parašei, man labai gerai ir lengva liko. Aš dabar žinau — kas nebūtų, turiu pergyventi viską, ir dūšioj aš vis tiktai gyvensiu, kaip aš norėsiu, ir niekas ten nešeimininkaus savo įstatais. Ačiū tau, geroji Sesutėle, už laiškučius: ilgoms valandoms bus man paguoda.

Ačiū tau, geroji Sesutėle. O tu del mano eilių niekuomet jokių išvadų nedaryk. Jos gimsta tik akimirksnyj, užsimiršime ir todėl iš jų spręsti nieko negalima. Ačiū tau, geroji Sesule, kad tu tokia gera! Tegu ir tau bus taip gerai, kaip man, nuo tavo laiško.

Buč[i]u[ol]ju. Bolyt[i]s

KOMENTARAI

- [1] Pirminis eilėraščių ciklo „Romuva“ trečios dalies „Gandas“ variantas. Galutinį variantą žr. in: *BSR, t. 1: Poezija*, parengė Algis Samulionis, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1996, p. 154.
- [2] Eilėraščio „[Tarp trilypių marių bokštas]“ vertimas, pirminis variantas. Galutinį variantą žr. „Iš naujagraiškiškių dainų“, in: *BSR, t. 5I: Vertimai*, parengė Algis Samulionis, Rimas Žilinskas, redagavo Donata Linčiuvienė, Rimas Žilinskas, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1998, p. 30.
- [3] Prancūzų poeto Charleso Baudlaire'o (1821–1867) eilėraščio „Litanija Šetonui“ vertimas, žr. in: *BSR, t. 5I: Vertimai*, parengė Algis Samulionis, Rimas Žilinskas, redagavo Donata Linčiuvienė, Rimas Žilinskas, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1998, p. 113–115.
- [4] Jurgis Baltrušaitis (1873–1944), poetas simbolistas.

- [5] Leonidas Sabanejevas (1872–1915), rusų muzikologas, muzikos kritikas, parašęs 1916 m. Maskvoje išleistą knygą *Skriabinas (Скрябин)*.
- [6] Aleksandras Skriabinas (1872–1915), rusų kompozitorius, pianistas.
- [7] Karo inžinierių tarnyba, prilygstanti tarnavimui kariuomenėje (mokama 125 rub.). BS buvo parašęs prašymą priimti jį dešimtininku – dešimties kareivių grupės vadu (dirbti laukuose, armijos užnugaryje, prižiūrint darbininkus). Plačiau žr. Laiškas VČ, [prieš 1916-07-31], [Petrogradas], in: *LLTI BR*, F53-72, 1r-v, 2r-v, 3r.